Rodičovská dovolená v ČR z pohledu matek: preference a realita

Sylva Höhne

Naděžda Křečková Tůmová

15. 10. 2026

Tento výsledek byl finančně podpořen z institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace na léta 2023–2027 a je součástí výzkumného úkolu „Zpráva o rodině 2026“ (IP70625) řešeného Výzkumným institutem práce a sociálních věcí, v. v. i., v letech 2025–2026.

Kontext slaďování práce a rodiny v ČR

Rodičovská dovolená, rodičovský příspěvek, trh práce, služby péče o děti

- Zaměstnaní rodiče mohou čerpat **rodičovskou dovolenou** (do 3 let věku dítěte) a všichni rodiče **rodičovský příspěvek** (do 3 let pro děti narozené od roku 2024, do 4 let pro děti narozené před rokem 2024).
- Podle administrativních dat **klesá počet příjemců rodičovského příspěvku**
  - z 315 tisíc v roce 2020 na 222 tisíc v roce 2025; v návaznosti na **snižující se počet narozených dětí**,
  - zhruba 1/2 rodičů přestává příspěvek pobírat po 2. a nejpozději v době 3. narozenin dítěte, 1/3 maximálně o rok déle, (2 % do 1. narozenin),
  - podíl mužů mezi příjemci RP = cca 2 %.
- **Míra participace na trhu práce se v průběhu životního cyklu proměňuje**, ale **zvláště u žen**, hlavní vliv je připisován rodičovství.
  - V evropském srovnání je míra zaměstnanosti českých mužů (25–49 let) jedna z nejvyšších, míra zaměstnanosti českých žen do 35 let patří k nejnižším a naopak po 40. roce věku k nejvyšším.
  - Míra zaměstnanosti žen (25-54 let) s dítětem do 6 let věku 51 % (2024 vs. 42 % v roce 2020), s dítětem 6 až 11 let 92 % (podobně jako bez dětí 91 %).
  - Zvyšuje se využívání částečných úvazků (30 % žen s dítětem do 6 let v roce 2024 vs. 22 % v roce 2020).
- **Účast dětí na předškolní péči a vzdělávání** (2025): děti mladší 3 let 8 %, děti tříleté až pětileté 85 %

Zdroje dat

Kvantitativní dotazníkové šetření

Září 2025 – výzkum RILSA mezi příjemci rodičovského příspěvku

- rodiče, kteří pobírali rodičovský příspěvek někdy během ledna 2019 až dubna 2025,
- odkaz na online dotazník odeslán na zhruba 300 tisíc e-mailových adres,
- primárně zaměřený na rodičovské plány (pro Zprávu o rodině 2026),
- zahrnuty také otázky na slaďování práce a rodiny, životní postoje, finanční a materiální situaci, či oblast zdraví.

  - získána data od téměř 23 tisíc rodičů
  - **rodiče s nejmladším dítětem do 10 let věku**
    - dítě nejvýše dvouleté (44 %),
    - dítě od tří do pěti let (35 %),
    - dítě šestileté nebo starší (21 %).
  - **dominantní převaha žen** (99 %), 13 % sólo rodiče
  - nutnost převážení dat vzhledem k vysokému zastoupení vysokoškolaček (60 %), (po převážení podle výše vzdělání matky dětí narozených 2015–2024 dle ČSÚ: 41 % VŠ, 33 % SŠ, 26 % ZŠ)

Představy matek o nejlepším způsobu zajištění péče o dítě v daném věku

Čím je dítě starší, tím více ustupuje preference rodičovské péče o dítě do pozadí ve prospěch nerodinné péče.

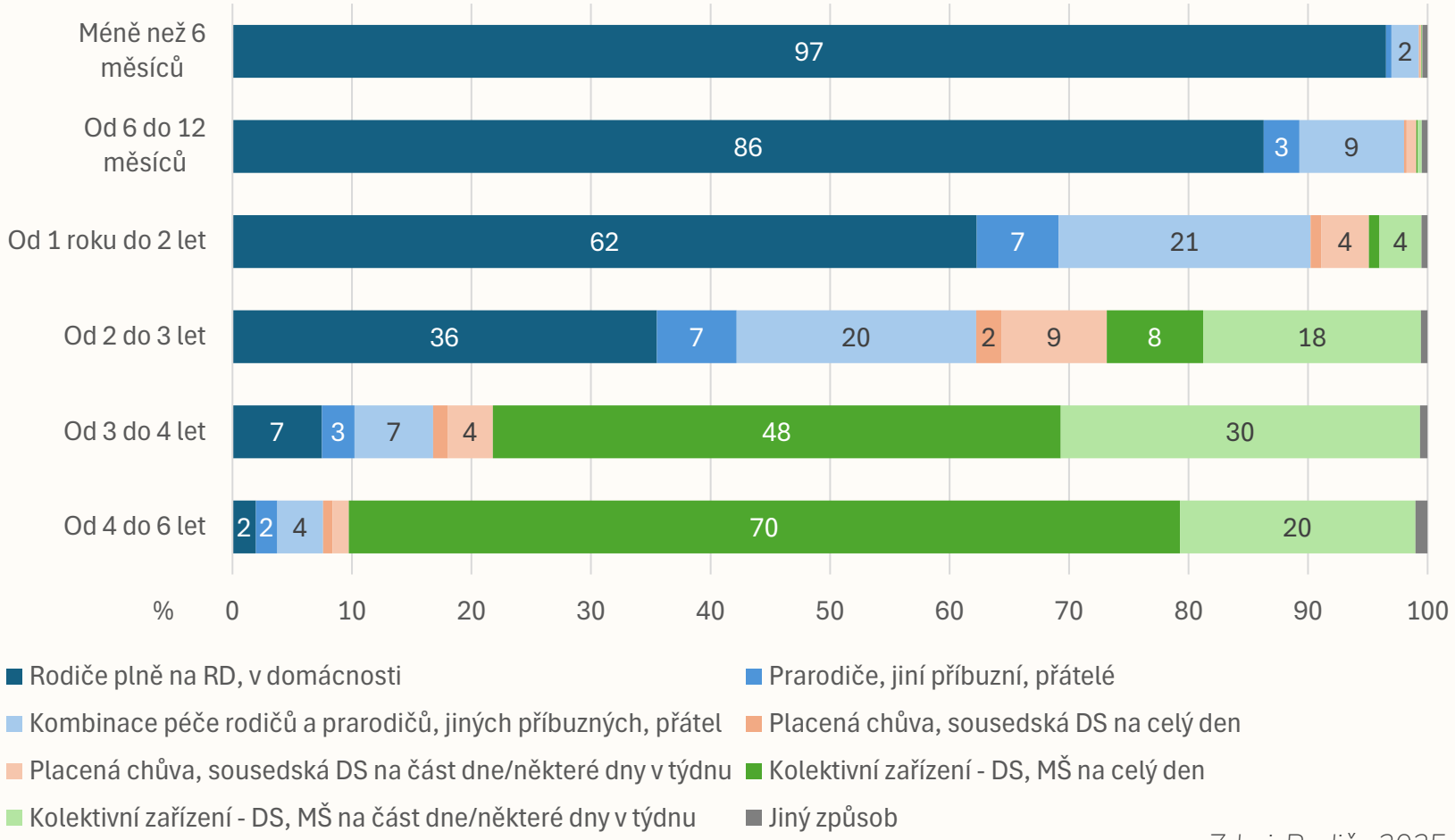

Zdroj: Rodiče 2025

Zajištění péče o dítě – představy versus realita

Největší variabilita a největší nesoulad v preferovaném a reálném způsobu zajištění péče o dítě od 2 do 3 let věku.

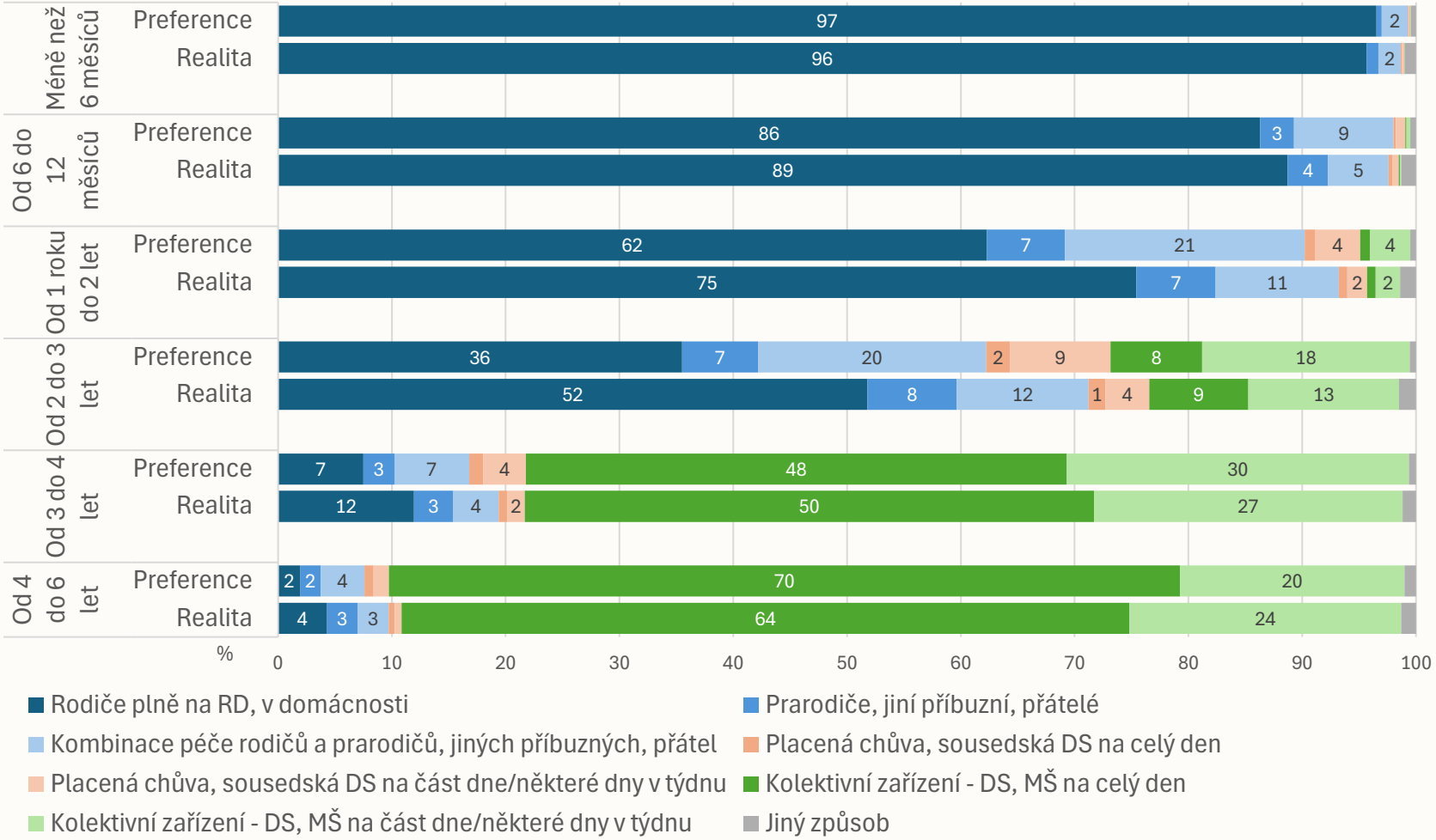

Zdroj: Rodiče 2025

Představy matek o nejlepším rozsahu pracovní aktivity v daném věku dítěte

S věkem dítěte klesá preference celodenní rodičovské péče a zvyšuje se zájem o pracovní uplatnění, spíše formou příležitostné práce a částečných úvazků.

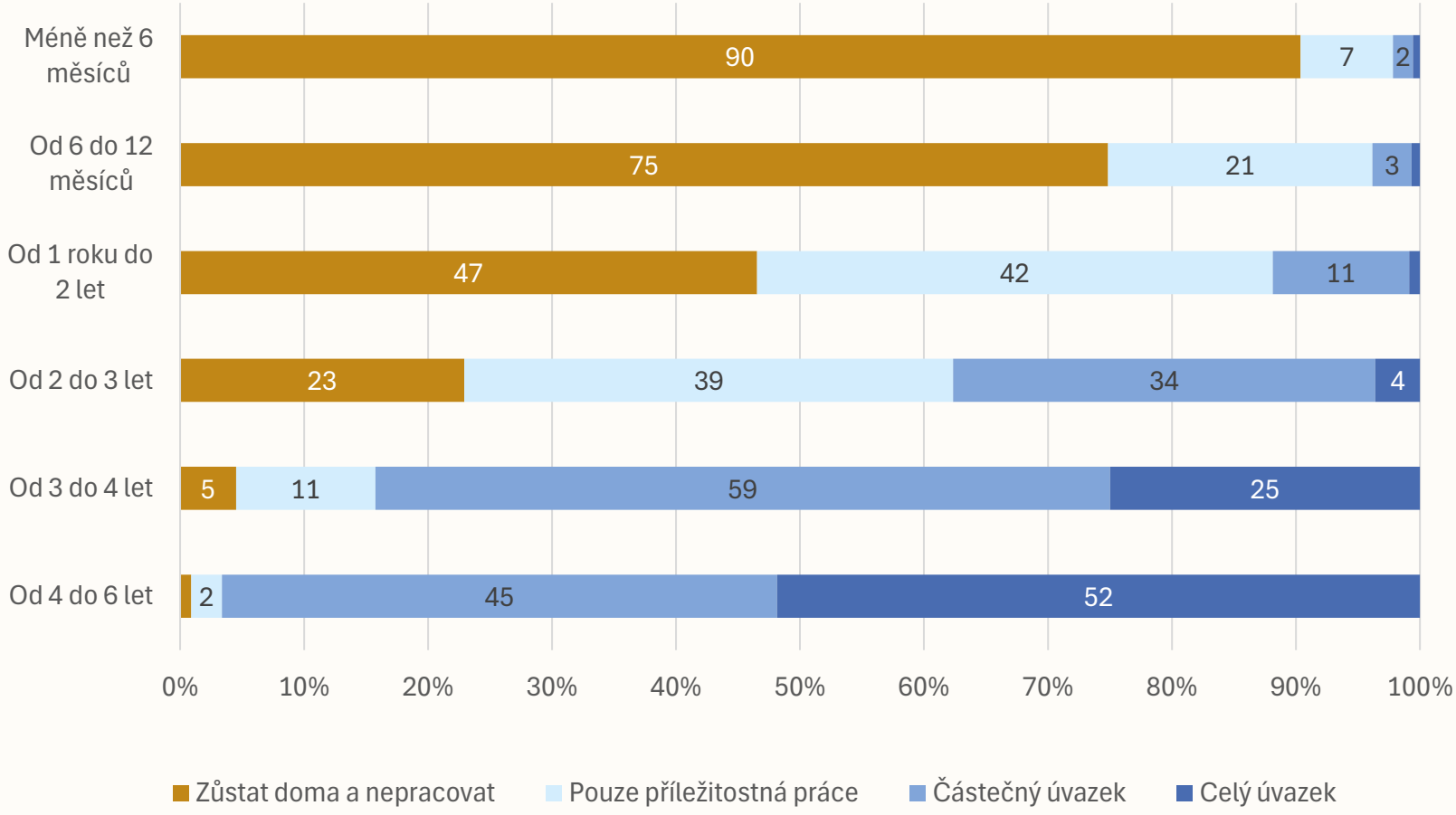

Zdroj: Rodiče 2025

Práce a péče o dítě – představy versus realita

U dětí do 1 roku věku největší shoda, naopak největší nesoulad u dětí ve věku 2 až 3 roky (preference práce nad péčí) a 3 až 4 roky (preference práce v jiném režimu).

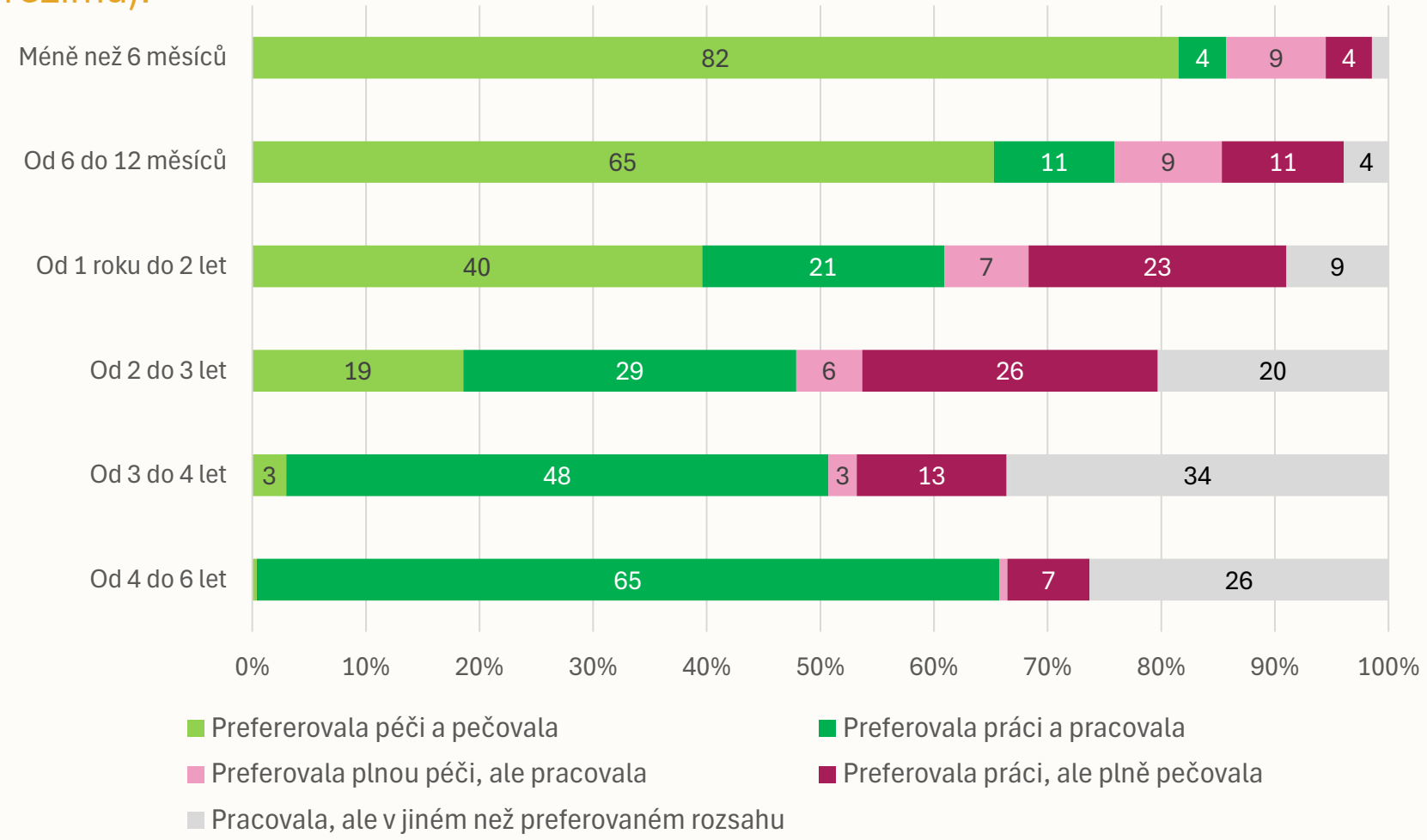

Zdroj: Rodiče 2025

Shrnutí a výzvy pro rodinnou politiku I.

preference vs. realita z pohledu matek

- **Děti do 1 roku věku**:
  - Převažuje rodičovská péče o dítě a nízký zájem matek o pracovní zapojení.
  - Preference v oblasti práce a péče jsou většinou naplněny (alespoň u ¾ žen).
- **Děti od 1 do 3 let věku**:
  - Větší zájem o zapojení širší rodiny do péče, který se daří naplňovat jen částečně.
  - S věkem dítěte roste potřeba pracovní aktivity matky, s naprostou převahou preference příležitostné práce či zkrácených úvazků.
  - Čtvrtina matek by chtěla pracovat, ale věnuje se výhradně péči.
- **Děti ve věku 2 až 3 roky**:
  - Relativně největší zájem o placené individuální služby péče, uspokojený jen zčásti.
  - **Největší rozmanitost preferencí v oblasti péče i práce.**
  - **Největší nesoulad mezi preferencemi a skutečností při zajištění péče i v pracovní aktivitě.**
- **Děti od 3 do 6 let věku**:
  - Převažuje zájem o kolektivní péči o dítě, který bývá zpravidla uspokojen.
  - Většina matek chce pracovat, ale na plný úvazek jen čtvrtina matek s tříletým dítětem a polovina se čtyřletým a starším.
  - Nejvyšší zastoupení matek, které pracují v jiném rozsahu, než by si přály.

Shrnutí a výzvy pro rodinnou politiku II.

rozdíly dle vzdělání a typu partnerství matek

- **Vysokoškolačky**:
  - Častěji chtějí a také začínají pracovat od nejnižšího věku dítěte.
  - Pokud v jakémkoliv věku dítěte chtějí pracovat, častěji se jim to vyplní.
  - Hlavní motivace k dřívějšímu návratu do práce: dobrá pracovní příležitost, udržení kontaktu s profesí a potřeba sociálních kontaktů.
- **Středoškolačky s maturitou a ženy s nižším vzděláním**:
  - Častěji preferují plnou péči o dítě i v jeho vyšším věku.
  - Pokud chtějí pracovat, častěji se jim to nepodaří a o dítě plně pečují (ZŠ v jakémkoliv věku dítěte, SŠ do 3 let věku dítěte).
  - Středoškolačky s dětmi ve věku 3–4 roky častěji pracují v jiné než preferované formě.
  - Hlavní motivace k dřívějšímu návratu do práce: finanční situace rodiny a potřeba kontaktu dítěte s vrstevníky.
- **Sólo matky**:
  - I přes přání pečovat se dříve vracejí na trh práce.
  - Pokud chtějí pracovat, častěji se jim to podaří, ale v jiné formě než by si přály (ženám s partnerem se spíše daří mít rozsah práce podle svých představ).
  - S dítětem do 3 let věku častěji pracují, přestože by upřednostňovaly plnou péči.
  - Hlavní motivace k dřívějšímu návratu do práce: finanční situace rodiny a potřeba kontaktu dítěte s vrstevníky.

Děkujeme za pozornost!

sylva.hohne@rilsa.cz

nadezda.kreckova@rilsa.cz

Více informací k projektu:

https://www.rilsa.cz/projekty/zprava-o-rodine-2026/

Výzkumný institut práce a sociálních věcí, v. v. i.
Research Institute for Labour and Social Affairs
Jeruzalémská 1283/9, 110 00 Praha 1
rilsa@rilsa.cz, T: +420 221 015 844
www.rilsa.cz